

2. Енциклопедія сучасної України. URL: <https://esu.com.ua/>
3. Литвин І. М. Передача конотативної інформації в перекладі. Вісник Черкаського університету. Серія: Філологічні науки. 2015. Випуск 27. С. 11–16.
4. Литвин І. М. Перекладознавство. Навчальний посібник. Вид. 6-те допов. Черкаси : Видавець Ю.А. Чабаненко, 2018. 238 с.

Анна Лященко

вчителька

Черкаська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів № 3

викладачка

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

(Черкаси, Україна)

СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІРША ТАРАСА ШЕВЧЕНКА «ЗАПОВІТ» У ЙОГО ПЕРЕКЛАДІ ФРАНЦУЗЬКОЮ МОВОЮ

Твори Тараса Шевченка є прекрасним зразком стилістичного багатства, художньої досконалості української мови, зразком уміння використовувати народні мовні джерела.

Особливе місце в поезії Тараса Шевченка посідає вірш «Як умру, то поховайте» («Заповіт»). «Із шедевра політичної лірики Шевченка – «Заповіту» – часто починається знайомство народів світу із творчістю співця України. Найвидатніші майстри слова трансформують його засобами рідної мови. Завдяки їхній праці маємо близько 500 перекладів віршів українського генія 147 мовами світу» [4, с. 23].

Переклад «Заповіту» французькою мовою було зроблено Анрі Абрілем, який, крім «Заповіту», переклав рідною мовою ще низку творів Тараса Шевченка.

ЗАПОВІТ

*Як умру, то поховайте
Мене на могилі,
Серед степу широкого,
На Вкраїні милій,
Щоб лани широкополі,
І Дніпро, і кручі
Було видно, було чути,
Як реве ревучий.
Як понесе з України
У синєє море
Кров ворожу .... отойді я
І лани і гори –
Все покину і полину
До самого бога*

Le TESTEMENT

*Quand je mourrai, enterrez -moi
Au milieu de nos plaines,
Sur un tertre au milieu des steppes
De ma si douce Ukraine
Pour que je voie les champs immenses,
Les rives escarpées,
Que je puisse entendre le Dniepr
Mugir à mon côté.
Quand le fleuve, loin de l'Ukraine,
Dans la mer bleue profonde
Versera le sang ennemi,
Je quitterai ce monde,
Champs et collines .... Volerai
Au royaume de Dieu*

*Молитися .... а до того
Я не знаю бога.
Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте.
І мене в сем'ї великій
В сем'ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янути
Незлим тихим словом.*

*Pour prier.....Mais en attendant
Je ne connais pas Dieu .
Enterrez-moi et dressez -vous,
Brisez les fers maudits,
Arrosez votre liberté
Du sang de l'ennemi!
Et que dans la grande famille,
Délivrée de ses chaines,
Avec des mots doux et paisibles
De moi l'on se souviennne.*

У «Заповіті» автором вжито низку стилістичних фігур. Стилістичні фігури служать для створення образності, логічного виділення і впорядкування тексту. Серед них помітна інверсія – «степу широкого», «на Україні милій», «лани широкополі». У Анрі Абріля це звучить так:

*Sur un tertre au milieu des steppes
De ta si douce Ukraine
Pour que je voie les champs immenses ,
Les rives escarpésées*

У Шевченка велика емоційна сила внутрішньої рими «...айте». У статті О. Жомніра «Англійські переклади «Заповіту»» про шевченківські рими написано так: «Мотив заклик дії «а», «ай» перекочується в дальній рядок. І по-своєму мобілізує слово «кайдани». Потім із ним контрастують різкі звуки слова «порвіте». Те саме спостерігаємо і в подальших двох рядках, озвучених на «о», із контрастним «окропіте» [2, с.162]. Художня форма оригіналу не зберігається у перекладі Анрі Абріля, тому що він це передає, спираючись на мовні засоби французької мови:

*Quand je mourrai, enterrez-moi
Au milieu de nos plaines
De ta si douce Ukraine,
Pour que je voie les champs immenses*

Повтори у «Заповіті» – це нагромадження однотипних елементів (звуків, складів, слів і словосполучень). Повтор як засіб зв'язку зберігається у французькому перекладі Анрі Абріля:

*«Як умру, то поховайте...
Поховайте та вставайте» //
«Quand je mourrai , enterrez-moi.....
Enterrez -moi et dressez-moi.....» [1, с. 185]*

У вірші важливу роль відіграють улюблені поетом образи-символи (могила, Дніпро, кайдани, сім'я). «Про високі могили – нашу славу» Шевченко говорив не раз. У його поезиці — це символ волелюбності, героїчної історії українського народу. Бути похованим у степу, в одній із стародавніх могил – то, на думку автора «Заповіту», найвища шана, якої може заслужити поет у свого народу [4, с.12-13].

Ніхто із 146 перекладачів «Заповіту» не зміг передати точно своєю мовою суто український вираз – «*Поховайте мене на могилі*» (навіть близькоспорідненими), окрім перекладу білоруською Янки Купали:

*«Сярод стэпу на кургане,
Дзе продкаў магіла»* [2, 43]

Не вдалося це зробити і французському перекладачеві Анрі Абрілю.

Однорідні члени речення використовуються Тарасом Шевченком для створення портретів, для змалювання пейзажів, різноманітних дій та станів:

*«Щоб лани широкополі..., і Дніпро, і кручі...,
і лани, і гори..., все покину і полину».*

Однорідні члени речення зберігаються у французькому перекладі «Заповіту» Анрі Абріля:

*«Quand le fleuve , loin de l'Ukraine,
Dans la mer bleue profonde» ,
«Champs et collines... Volerai»*

Про себе Тарас Шевченко говорить надзвичайно скромно. Висловлюючи прохання згадати його в майбутньому суспільстві, поет рішуче відкинув варіант рядка з оціночним епітетом «*добрий*» («незлим, добрим словом», «тихим, добрим словом») і зупинився на майже нейтральному – «незлим тихим словом» [2, с. 162].

У перекладі французькою останні рядки «Заповіту» не перекладаються:

*«Avec des mots doux et paisibles
De moi l'on se souvienn»* [1, с. 185].

Таким чином, не завжди вдається зберегти у французьких перекладах «віртуозну звукову оркестровку мовної тканини, неповторну ритмомелодику вірша» Тараса Шевченка. Тут даються взнаки різні словотворчі, стилістичні й евфонічні можливості української та французької мов, відмінність поетичних традицій [4, с. 24].

Література

1. Абріль Анрі. Тарас Шевченко «Заповіт» мовами світу. Київ : Наук. думка, 1989. 248 с.
2. Гончаренко Е. П. "Заповіт" Т. Г. Шевченка у перекладах Е. Л. Войнич та Джона Віра. *Вісник Дніпропетровського університету. Сер. : Мовознавство.* 2014. Т. 22, вип. 20(2). С. 28-33. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdumo_2014_22_20\(2\)__7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdumo_2014_22_20(2)__7).
3. Енциклопедія життя і творчості Тараса Шевченка. URL: <https://www.t-shevchenko.name/>.
4. Жомнір О. Англійські переклади «Заповіту». *Вітчизна.* 1968. С. 3.
5. Купала Янка. Тарас Шевченко «Заповіт» мовами світу. Київ : Наук. думка, 1989. 248 с.
6. Хоменко Б. В. Гімн боротьби і братерства Тарас Шевченко «Заповіт» мовами світу. Київ : Наук. думка, 1989. 248 с.